

YA NE MUMKIN FATÛRE PÊŞKÊŞ KIR

FERDINANDO FREGA · GILLETTENARRATIVE · GILLETTEVATICANO

PÊŞGOTIN

Tê bîra min ku bavê min me di zaroktiya min de roja Yekşemê dibir firavînê. Her tim bo heman xwaringehê: Sala Bella. Xwedanê wê jineke qelew bû, her tim bi ken, her tim bi germî pêşwazî dikir. Xwarin baş bû. Pir bi tam. Bêhempa.

Gelek caran serokê wî jî li ba me rûdinişt. Bi eslê xwe ji Friuliyê, bejna wî nêzîkî du metre, giraniya wî pir zêdetir ji sed û bîst kîloyan, bi îştehek tendurust pîroz bûyî. Ew bi malbata xwe re ji Messînayê bi erebe dadiket.

Di dawiya xwarinê de fatûre dihat. Bavê min tu carî ji kursiya xwe ranebû ku wê bide. Ew tenê pereyên pêçandî di destmalê de dihişt, li ser firaqa vala.

Min tu carî nedît ku wan fatûre parve kir. Min tu carî rêkeftineke din nedît. Min tu carî nîqaşek li ser wê nebihîst.

Ew serok bû. Bavê min firoşkar bû.

Û yê ku dide firoşkar e.

Paşê êvarekê, dema me ereb dixist garajê, wî ji min re got:

«Tu her tim min dibînî ku ez didim. Her tim min dibînî ku ez pêşî destê xwe dirêjî pereyan dikim. Loma tu difikirî ku ez im yê ku fatûreyê dide. Ez ne ew im.»

Min fêm nekir.

Mehek ji min re lazim bû.

Yekşemekê, li ser heman maseyê, serok ji berîka xwe ya hundirîn defterek derxist û dest bi nivîsandinê kir dema bavê min diaxivî.

Kê dikaneke nû vekiribû. Kê girtibû. Kî di dayîna fatûreyan de dereng dima. Kurê kê karê malbatê wergirtibû. Kê hîn jî berhemên hevrikê xwe di camêrê dikanê de datanî.

Tu kesî guh nedida min, ji ber ku ez zarok bûm, û zarok li ser masê nayên hesibandin.

Sibeha Duşemê ew notên han bi îmzeya serok diçûn Mîlanoyê.

Bavê min pereyê şivê dida. Serok her tiştê din dida.

Bîst sal bêyî yek hişyariyekê. Bêyî yek notek cezayî. Û ya herî girîng, bêyî yek zêdekirina meaşê ku hatibe redkirin.

Bavê min dikaribû wek yek ji sê mirovên herî bi meaş ên Gillette Îtalyayê bihata hesibandin, tam piştî rêveberê giştî û rêveberê firotanê. Ne ji ber ku wî ji her kesî zêdetir difirote. Lê ji ber ku tu kesî din wê nirxa zêde nedihewand: çîrokên ku her roj li ber çavên xerîdaran vedibûn.

Fatûre her tim ji aliyê kesekî ku li ser masê rûnenişt tê dayîn.

Wê hevokê ji bîr nekin. Di dawiyê de hûn ê hewceyî wê bibin.

BEŞA YEKEM

Çima ev pêşgotina dirêj?

Ji bo ku ez rave bikim çi îro qewimî. Û ya ku min vegot, bi hêviya ku rojekê bi rastî biqewime. Di pêşerojê nêz de an gelek dûrtir, ez nizanim.

Piştî nîvroya Yekşemê bû di nîvê Tebaxê de. Germeke şewitîner. Hewaya hişk. Ew cure germahiya ku tam ji ber ku şilî pir kêr e hîn şewitîtir tê hîskirin.

Sarker bi hemû hêza xwe dixebitî û jina min, wek her tim, bîr dida min ku wê vemirînim, ji ber ku fatûreyên elektrîkê jixwe bes şor in bêyî ku em xwê lê zêde bikin.

Nêzîkî saet şeş û nîvê êvarê bû. Ez li ser kursiya xwe ya sor dirêjkirî bûm dema telefona min lê da.

Koda wê +1 bû. Dewletên Yekbûyî. Kî dê di vê saetê de ji Amerîkayê li min bigeriya, dema li wir divê hîn dema firavîne be?

Min bersiv da.

«Alo?»

«Alo?»

Dengekî aram. Kûr. Piçek ji qirîkê.

«Ez dixwazim bi Ferdinando re biaxivim.»

«Ez im. Ez bi kê re diaxivim?»

«Ev Robert e. Êvar baş. Amerîkiyê bi paşnavê fransî.»

Ez kenîm.

«Spas ji bo tîlefônê, lê bi rastî, kî ev henek amade kiriye heqê pesnê digire. Ez bi tevahî ketim nav. Her çend, niha ku ez difikirim, hûn ji nimreyê amerîkî li min digerin dema hûn li Romayê rûniştine?»

«Erê. Ev telefona min a şexsî ye. Min tu kanaleke fermî bikar neanî, ji ber ku ev ne danûstandineke sazîyî ye. Ew yek ji wan îmtiyazên hindik e ku hûn ji min re tê destûrdan. Heke hûn guman bikin, ez nimreya navenda Vatîkanê didim we û hûn dikarin piştrast bikin.»

«Na. Baş e. Ji kerema xwe berdewam bikin.»

Ez bi guman bûm. Bi şik. Bi hişyarî. Lê min nedixwest tîlefônê deynim. Bêrêzî tu carî ne beşek ji xwezaya min bû. Berevajî wê min pergala xwe ya hundirîn a tespîtkirina metirsiyê hilanî ser asta herî bilind û hewl da fêrî bikim ez tam li ku daketime.

«Ji min re bêjin, Pîroziya We. Îro ez çi dikarim ji we re bikim?»

«Em dikarin bi navên xwe bang hev bikin, Nando. Em ne ew qas ji hev dûr in di temenê de.»

«Rast e. Em tenê di rolan de ji hev dûr in. Hûn Nimreya Duyem a Dêra Katolîk in. Ez yê dawîn ji nivîskaran im.»

«Çima Nimreya Duyem? Bandora min ew bû ku ez Nimreya Yekem im.»

«Min bibexşînin heke ev nerehet were bihîstin. Nimreya Yekem ew e yê ku hemû ava kir: Îsa. Hevkarê min ê berê yê Gillette. Yê tenê ku tam dizanî çi dike. Ji ber ku nikaribû rêveberên xwe bi eşkereyî tayîn bike, wî sernavê Papa îcad kir û azadiya dagirtina wê bi awayê we ji we re hişt.»

Ew bi dengê bilind kenî.

«Niha fêhm dikim,» wî got, «çima her korîdora mala min bi heman pirsê deng vedide: te îro li GilletteNarrative nihêrî, ka hevkar niha çi nivîsandîye?»

Ji min re ne zehmet bû ku ez pê re bimeşim. Firoşkarekî baş lîstikê tam dema ku dest pê dike nas dike. Lê ew jî têra xwe jîr bû ku wê nas bike, û tavilê xwe li gorî wê guhert.

«Hûn dizanin ez ji wê nimreya ku bi hesabê min ê bankê yê amerîkî ve girêdayî ye digirim? Demek berê min rasterast li wê bankê geriya û wan telefon danî, ji ber ku wan fikirî henek e.»

«Erê, Pîroziya We.»

«Na, Nando. Ji kerema xwe. Ji min re bêjin Robert. Bi kêmanî bi tenê. Bêyî protokol. Jiyan hêsanîr dibe.»

«Wê demê, Robert, we banka çewt bijartîye. Di rewşa we de divê ew werin cem we. Bi rastî, vekirina şaxekê di nav Bajarê Vatîkanê de divê hema hema wek pêwîst were hesibandin. Tenê rûmet wê rewa bike. Derfetek ku tu bankerekî cidî newêre li ser nîqaş bike.»

«Hûn rast in. Lê aborî ne qada min e. Û ev tîlefona lêkolînî ye. Tam wek nameya ku we ji min re şand. Di dawiyê de em heman karî dikin.»

«Ew çi ye?»

«Em her du jî hewl didin hevalên xwe yê mirov fêhm bikin.»

BEŞA DUYEM

«Hûn dizanin, Nando, min hemû çîrokên ku we li ser GilletteVatîkana xwe nivîsandîne xwendin. Pirsê min a yekem ev e.»

Çima bîst û du ziman? Bîst û du cîhan? Tewra li deverên ku Dêr bi pratîkî li kêlekê ye. Hindistanê bigirin.

«Ji ber ku qaîdeyeke bazarê heye ku we tu carî bi rastî bikar neaniye.

Xerîdar ne kîrrar in. Kîrrar ew e ku jixwe ji we dikire. Xerîdar ew e ku hîn dikare bikire.

Hûn kîrraran dijmêrin. Yên vaftîzkirî. Bawermendên pratîkî. Yên qeydkirî. Û hûn hemû yên din ji bîr dikin.

Bazar li cihê ku tu jixwe bihêz î nayên bidestxistin. Bazar li cihê ku tu tune yî û tu kes hatina te hêvî nake tên bidestxistin.

Bîst û du ziman ne bîst û du werger in. Ew bîst û du deriyên vekirî ne.»

«Kêliyêkê bisekinin. Hûn dibêjin bawerî berhemek e, û mirov ola xwe wek marqeya hevîrmeya diranan diguherîne?»

«Ez dibêjim mirov diguhezin. Û heke ew gotin we biêşîne, li ya ku di sî salên dawî de li seranserê Amerîkaya Latîn bi dîosezên we hat binêrin, û ji min re bêjin kê ew livandin.

Wateya wê ev e ku ez mafê xwe diparêzim ku lêkolîneke cidî bikim berî ku ez yek jimarê bidim we. Ez qezencên ku min piştrast nekirine soz nadim. Ew ya şewirmendan e. Û şewirmend bi her awayî fatûreyê dişînin.

Ya ku ez niha dikarim ji we re bêjim ev e. Bazarkirina we — ji ber ku erê, hûn bazarkirinê dikin, û hûn wê xerab dikin — bîst sal berê kevn bû. Kes êdî bi kampanyayan alîgiran kom nake. Di tu sektorê de.

Tenê tiştêk dixebite. Bibin ew tevger ku mirov berî ku biryar bide wê bike jixwe dike.

Ji ber vê yekê tenê pirsek dimîne. Û ew ji bo we ye.»

«Bifermûn.»

«Hûn dixwazin wek Papayê dîrokê bên bibîranîn? An wek Papayê ku dîrok çêkir?»

«Nêzîk xuya dikin.»

«Ew bi cîhanan ji hev dûr in. Û bersiv bi tevahî bi we ve girêdayî ye.»

PAŞGOTIN

«Baş e,» wî got, «spas ji bo dema we, ji bo amadebûna we, û berî her tiştî ji bo eleqeya we.

Divê ez tiştêkî ji we re bêjim. Min bi we re ne tenê wek bi vebêjerekî re diaxivî. Ne wek bi civaknasekî re. Ne wek bi nivîskarekî re. Ne wek bi aborînasekî re. Min bi we re wek bi stratejîstekî pergalan re diaxivî.

Ez mafê xwe diparêzim ku biryarê bidim û bi fermî ji we re ragihînim ez çî difikirim.»

Paşê ew kêliyêkê sekinî.

«Pirsek heye ku ez dixwazim ji we bikim, Nando. Ev hemû. Bîst û du ziman. Lêkolîn. Kaxeza di nav pakêta gûzanê de. Kî pereyê wê dide?»

Û ji nişkê ve ez vegeyriyabûm garajêkê di sala 1975an de, li kêleka zilamekî ku nû pereyê şivekê dabû ku bi rastî wî nedida.

«Robert. Her tim gel dide. Her tim heman mirov. Hûn jê re dibêjin diyarî. Me jê re digot bihayê firotanê. Lê ew heman destê ku vedibe.

Cudahî tu carî ne ew e ka kî dide. Cudahî ew e ka çiqas ji wî pereyî di şeklê tiştekî bikêrhatî de vedigere, û çiqas asê dimîne, mirovên ku pir zêde tê dayîn ji bo ku pir kêr hilberînin xwedî dike.

Bavê min pereyê şîvê dida û tiştek nedida. Ji ber ku ya ku wî dida ji ya ku wî xerc dikir bihatir bû.

Niha li ser we ye ku biryar bidin hûn li kîjan aliyê masê rûniştine.»

«Tiştek heye ku hûn dixwazin ji min bipirsin?» wî got.

«Erê. Xwe biparêzin. Bala xwe bidin ka hûn li ku ne. Ew cihê herî xweş ê cîhanê ye. Ne yê herî ewle. Metirsî ji hundir tên. Û ew tam dema ku tu hewl didî ya ku hûn fêr nekirî ji hev veqetînin nayên dîtin.

Û tiştekî din, Pîroziya We. Spas ji we re.»

PESNÊ ÎSA MESÎH BE.

Em pirtûkan nafirosin. Em têkiliyan ava dikin.

Ferdinando